

CS

CS

CS

EVROPSKÁ KOMISE

V Bruselu dne 17.3.2010
KOM(2010)101 v konečném znění

SDĚLENÍ KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU

Doprovodná opatření týkající se banánů: podpora poskytovaná zemím AKT, které jsou hlavními vývozci banánů, za účelem udržitelného přizpůsobování se novým tržním podmínkám

Banány¹ jsou rozhodující pro živobytí milionů lidí a v mnoha rozvojových zemích představují hlavní zdroje příjmů z vývozu². Produkce banánů na vývoz do Evropské unie (EU) představuje pro některé z těchto států významnou hospodářskou činnost, která má multiplikační účinky na zbývající hospodářství.

Africké, karibské a tichomořské (AKT) země vyvážející banány se tradičně těší preferenčnímu přístupu na trh EU. Tyto preference využívané zeměmi AKT byly zpochybněny dalšími členy Světové obchodní organizace (WTO) a odvolací orgán WTO opakovaně rozhodl proti společné organizaci trhu Evropské unie. Ve svém posledním rozhodnutí z prosince 2008 tento orgán vyzval EU, aby své celní sazby pro banány přehodnotila.

V prosinci 2009 EU uzavřela se zeměmi Latinské Ameriky vyvážejícími banány dohodu o banánech, v níž je stanoven harmonogram snižování celní sazby podle doložky nejvyšších výhod pro banány. Celní sazby podle doložky nejvyšších výhod se budou v průběhu sedmi až devíti let snižovat ze současných 176 EUR až na 114 EUR za tunu.

Země AKT vyvážející banány budou i nadále využívat bezcelního a bezkvótového přístupu na trh EU. V důsledku měnící se úpravy obchodování, zejména liberalizace doložky nejvyšších výhod v rámci WTO, však bude snižování preferenčního rozpětí pro země AKT vyvážející banány probíhat rychleji, než se původně předpokládalo. To představuje úkol, který bude třeba náležitě řešit.

Evropská komise je odhodlána pomoci zemím AKT, aby se přizpůsobily účinkům změn, k nimž dochází v dovozním režimu EU. Začlenění všech rozvojových zemí do mnohostranného obchodního systému i do globálního hospodářství je jedním z hlavních cílů EU v oblasti rozvoje. Evropská komise proto navrhuje podpořit země AKT, které jsou hlavními vývozci banánů, a pomoci jim řešit úkoly, jimž budou čelit, prostřednictvím doprovodných opatření týkajících se banánů. Uvedená opatření budou podle návrhu trvat nejdéle čtyři roky (2010–2013) a bude na ně vyčleněn rozpočet ve výši 190 milionů EUR. Komise ve spolupráci s rozpočtovým orgánem prokoumá možnosti zvýšení této částky, pokud k tomu budou v rámci ročního rozpočtového procesu k dispozici odpovídající prostředky, o 10 milionů EUR.

1. SITUACE

1.1. Obchodní režim EU

Africké, karibské a tichomořské (AKT) země vyvážející banány se tradičně těší preferenčnímu přístupu na trh EU. Tato situace byla od vytvoření společné organizace trhu

¹ V tomto sdělení se pojmem „banány“ rozumí banány, s nimiž se obchoduje na mezinárodní úrovni a na něž se vztahuje kód kombinované nomenklatury Světové obchodní organizace KN 08030019. Různé druhy banánů, včetně banánů platejnů, představují základní komoditu, která často významně přispívá k zajištění potravin pro domácnost. Dezertní banány, jež jsou běžné na evropském trhu, tedy odrůda Cavendish, je nečastěji obchodovaným ovocem na mezinárodní úrovni.

² V roce 2004 položilo sdělení nazvané „Řetězce zemědělských surovin, závislost a chudoba – návrh akčního plánu EU“ (KOM(2004) 89 z února 2004) základ pro obnovené působení EU v oblasti zemědělských komodit v rozvojových zemích a vytyčilo strategické směry spolupráce.

s banány v roce 1993 zpochybňována ostatními státy jednak v rámci Všeobecné dohody o clech a obchodu a jednak prostřednictvím mechanismu pro řešení sporů WTO.

Po několika sporech v rámci WTO a následných reformách obchodního režimu pro banány Evropské společenství zavedlo dne 1. ledna 2006 režim založený pouze na clech, s platným clem 176 EUR za tunu, a to v kombinaci s kvótou osvobozenou od cla, která v případě banánů pocházejících ze zemí AKT činí 775 000 tun. Tuto situaci však země s doložkou nejvyšších výhod nepovažovaly za uspokojivou a Odvolací orgán WTO rozhodl proti společné organizaci trhu Evropského společenství, přičemž poslední rozhodnutí bylo přijato v prosinci 2008.

Mezinárodní obchodní jednání a probíhající spor v rámci WTO si proto vyžádaly, aby EU snížila svou celní sazbu podle doložky nejvyšších výhod pod současnou úroveň, která činí 176 EUR za tunu dovezených banánů. V prosinci 2009 EU, po dlouhých a složitých jednáních, uzavřela EU se zeměmi Latinské Ameriky vyvážejícími banány EU dohodu o banánech, v níž je stanoven harmonogram snižování celní sazby pro banány podle doložky nejvyšších výhod.

Tato dohoda urovnává všechny nevyřešené spory v rámci WTO a stanoví, že se celní sazba podle doložky nejvyšších výhod bude v průběhu sedmi až devíti let snižovat ze současných 176 EUR až na 114 EUR za tunu. Země AKT budou i nadále využívat bezcelního a bezkvótového přístupu na trh EU, jenž bude od ledna 2008 nabízen v rámci dohod o hospodářském partnerství mezi regiony AKT a Evropskou unií.

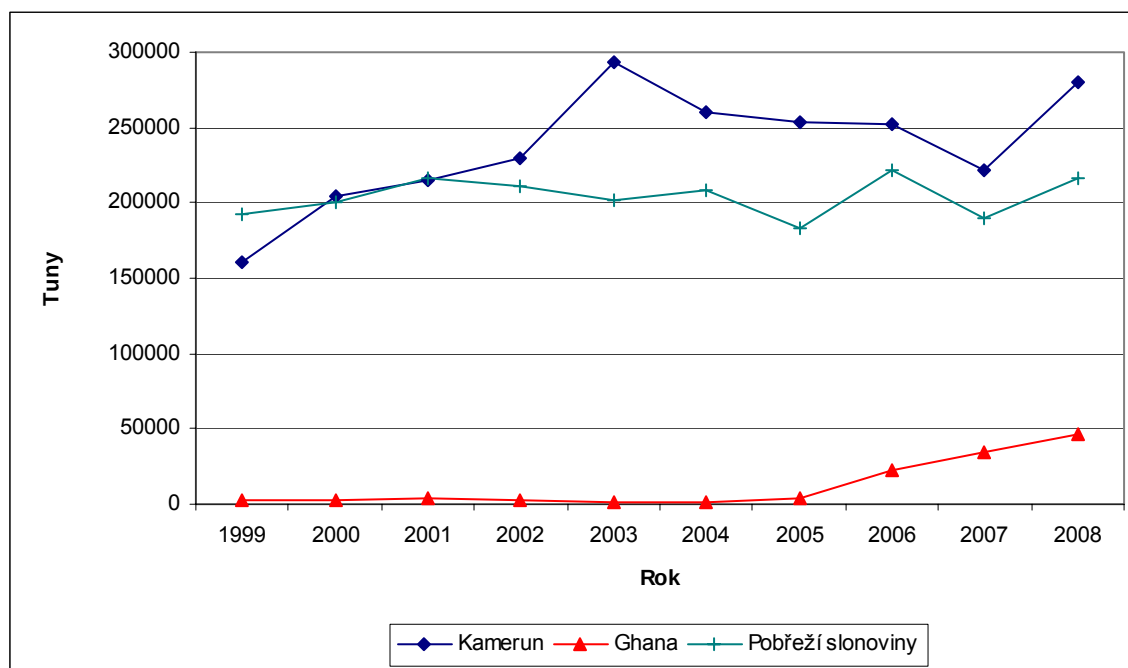
Změna v celním režimu EU znamená snížení preferenčního rozpětí pro země AKT. Na pomoc zemím AKT, které jsou dodavateli banánů, Evropská unie při procesu přizpůsobování navrhuje zavést doprovodná opatření, individuálně upravená pro jednotlivé země AKT vyvážející banány. Tato opatření budou vycházet z procesů přizpůsobování, jež byly zahájeny díky zvláštnímu systému pomoci a později zvláštnímu rámci pomoci tradičním dodavatelům banánů AKT (viz dále oddíl 1.3).

1.2. Obchodování s banány mezi AKT a EU

Během desetiletí od roku 1999 se hlavními vývozci banánů z AKT stalo deset zemí, přičemž každá z nich každoročně do EU dodá více než 10 000 tun (příloha 1). V Africe jde o Kamerun, Pobřeží slonoviny a Ghanu. V karibské oblasti je to Belize, Dominika, Dominikánská republika, Jamaika, Svatá Lucie, Svatý Vincenc a Grenadiny a Surinam. Grafy 1 a 2 zobrazují dovoz z těchto zemí do Evropského společenství uskutečněný během let 1999 a 2008.

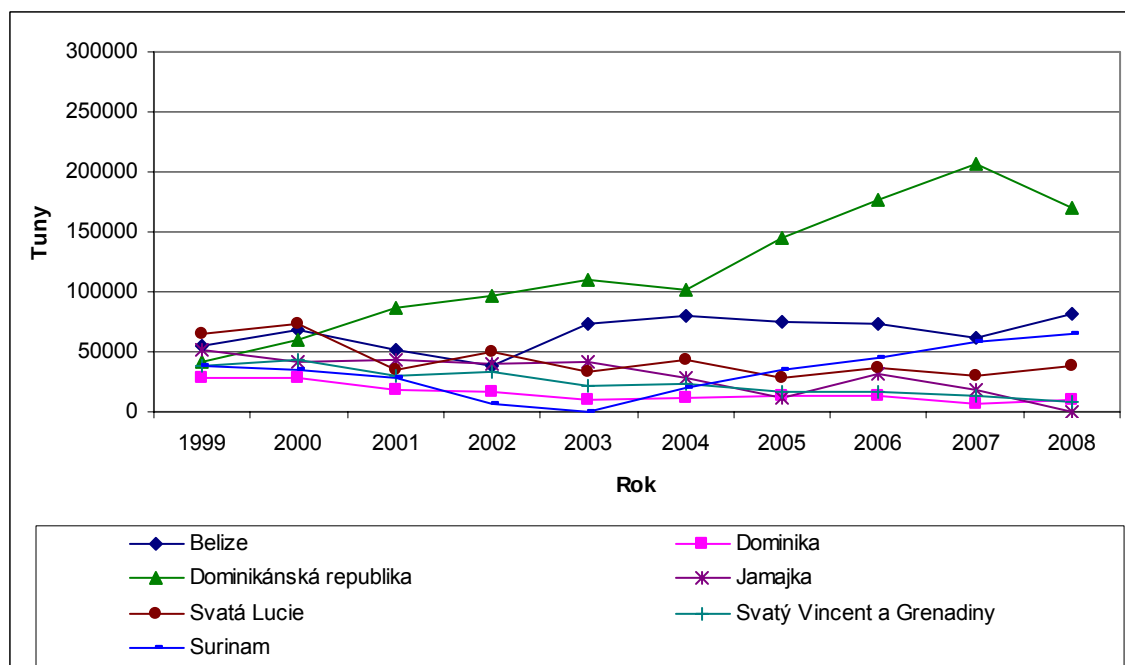
V určitém okamžiku posledních deseti let dodávalo banány do EU dvacet dalších zemí AKT. Tyto objemy však byly zanedbatelné – šlo průměrně o 40 tun banánů na rok a zemi.

Graf 1: Dovoz do EU z afrických zemí, které jsou hlavními dodavateli banánů, 1999–2008

Zdroj: Comext, Eurostat, 2009

Graf 2: Dovoz do EU z karibských zemí, které jsou hlavními dodavateli banánů, 1999–2008

Zdroj: Comext, Eurostat, 2009

1.3. Minulé programy podpory

Evropská unie v minulosti rozšířila podporu pro odvětví banánů zemí AKT financováním:

- zvláštního systému pomoci³ v letech 1994 až 1999 a
- zvláštního rámce pomoci⁴ v letech 1999 až 2008.

Oba programy podporovaly země AKT, které jsou tradičními vývozci banánů⁵, při přizpůsobování se změnám v tržním režimu ES pro banány a pravděpodobným změnám v celních sazbách. Konkrétně tyto programy příjemcům pomáhaly:

- produkovat banány konkurenceschopnějším způsobem a/nebo
- diverzifikovat hospodářství rozvojem dalších odvětví tak, aby se snížila jejich závislost na banánech.

Výsledky byly obecně příznivé, i když některé problémy přetrvávají, zejména v zemích, kde byla diverzifikace prioritou⁶. Čtyři země, Kapverdy, Grenada, Madagaskar a Somálsko, své vývozy do EU postupně snížily a nakonec ukončily. Dvě země AKT, které dříve nebyly tradičními dodavateli banánů, Dominikánská republika a Ghana, využily svého preferenčního přístupu na trh EU a staly se zeměmi vyvážejícími banány v poslední době, a nepatřily proto mezi příjemce podpory ani v rámci zvláštního systému pomoci ani zvláštního rámce pomoci.

2. NOVÁ DOPROVODNÁ OPATŘENÍ TÝKAJÍCÍ SE BANÁNŮ

2.1. Cíle, příjemci a oblasti pomoci

Evropská komise navrhuje podpořit prostřednictvím doprovodných opatření týkajících se banánů přizpůsobování se novým sazbám podle doložky nejvyšších výhod v případě deseti zemí AKT, které v posledních deseti letech dodávaly do EU v průměru 10 000 tun banánů ročně. Jde o Belize, Dominiku, Dominikánskou republiku, Ghanu, Jamaiku, Kamerun, Svatou Lucii, Pobřeží slonoviny, Svatý Vincenc a Grenadiny a Surinam.

Doprovodná opatření týkající se banánů napomohou splnění cílů v oblasti spolupráce EU a zemí AKT, kterými jsou snižování chudoby, podpora udržitelného rozvoje a zajištění bezproblémového začleňování dotčených zemí do světového hospodářství. Tato opatření podpoří proces přizpůsobování se v zemích AKT vyvážejících banány, a to s ohledem na vlastní opatření a strategie přizpůsobování těchto zemí. Tato opatření se zaměří především na tři cíle:

- (a) *Posílit konkurenceschopnost odvětví.* Jedním z cílů je podpořit vývozce banánů, aby se v těch zemích, kde mají dobré podmínky pro přizpůsobování se

³ Nařízení Rady (ES) č. 2686/94 ze dne 31. října 1994.

⁴ Nařízení Rady (ES) č. 856/1999 ze dne 22. dubna 1999 a nařízení Komise (ES) č. 1609/1999.

⁵ Belize, Kamerun, Kapverdy, Pobřeží slonoviny, Dominika, Jamajka, Madagaskar, Svatá Lucie, Svatý Vincenc Grenadiny, Somálsko a Surinam.

⁶ Viz „Dvouletá zpráva o zvláštním rámci pomoci tradičním dodavatelům banánů zemí AKT“, KOM(2010) xxxx.

vývoji v mezinárodním obchodě z dlouhodobého hlediska, stali konkurenceschopnějšími.

- (b) *Podpořit hospodářskou diverzifikaci.* Dalším cílem je pomoci oblastem, které v současné době závisejí na vývozu banánů, při zajišťování příjmů jinými způsoby, aby se snížila jejich zranitelnost, a to bez ohledu na to, zda nový zdroj příjmu doplňuje nebo nahrazuje příjem z vývozu banánů.
- (c) *Řešit obecnější vliv přizpůsobování se na zaměstnanost, vzdělávání a zdravotní péči, využívání půdy a životní prostředí.* Snížení celních sazeb bude pravděpodobně mít na země AKT vliv v sociální oblasti, z hlediska životního prostředí i hospodářství, a to zejména pokud se odvětví produkce banánů zmenší. Strategie přizpůsobování by tyto účinky mohly řešit a pomoc ze strany EU by tomu měla napomáhat.

Požadavky na přizpůsobení se budou u jednotlivých přijímajících zemí výrazně lišit v závislosti na významu odvětví banánů pro jejich hospodářství, na objemu vývozu do EU a na jejich schopnosti přizpůsobit se. Bude-li vynaloženo zvýšené úsilí, mohou některé země svou konkurenceschopnost zachovat i na méně chráněném trhu. Jiné však budou nuceny hledat další řešení. Uvedená opatření by proto měla být individuálně upravena pro jednotlivé země a začleněna do jejich obecnějších strategií v oblasti zemědělství a rozvoje.

2.2. Způsoby provádění

Individuální strategie upravené pro jednotlivé země jim pomohou přizpůsobit se novým podmínkám na trhu a budou vodítkem pro poskytování pomoci EU, přičemž bude zajištěna vhodnost a účinnost doprovodných opatření týkajících se banánů. Každá země by měla navrhnout, nebo v případě, že již existuje, aktualizovat svou zvláštní národní strategii přizpůsobování pro odvětví banánů spolu s příslušnými aktéry, a to v souladu s obecnějšími opatřeními a rozvojovými strategiemi v oblasti zemědělství, životního prostředí a zaměstnanosti. Tyto strategie by měly zahrnovat zkušenosti a výsledky plynoucí z případných dřívějších programů na podporu odvětví banánů a měly by být založeny na dalším posouzení perspektivy z hlediska nových obchodních dohod. Na základě těchto národních strategií přizpůsobování bude přijata víceletá strategie podpory EU, která bude v souladu s programy EU na podporu jednotlivých zemí. Tyto strategie budou dále zkoumány s cílem rozhodnout, zda bude nutné vypracovat posouzení vlivů na životní prostředí.

PŘÍLOHA 1: DOVOZ DO EU ZE ZEMÍ, KTERÉ JSOU HLAVNÍMI A TRADIČNÍMI DODAVATELI BANÁNŮ, 1999–2008

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Průměr v období 1999-2008
Belize	55 650	68 558	51 609	38 178	73 806	80 292	74 189	73 207	62 357	82 146	65 999
Kamerun	160 638	204 978	215 455	229 913	293 091	260 056	252 912	252 702	221 821	279 530	237 110
Kapverdy	10	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Pobřeží slonoviny	192 522	200 163	216 699	210 788	202 034	208 948	183 752	221 791	189 438	216 583	204 272
Dominika	27 583	27 713	17 516	17 467	10 472	12 167	12 814	13 298	7 291	10 281	15 660
Dominikánská republika	42 217	59 807	85 886	97 331	109 434	101 337	144 683	176 757	206 362	170 464	119 428
Ghana	2 526	2 972	3 345	3 201	928	1 788	4 207	22 404	34 134	45 951	12 146
Grenada	621	784	591	557	448	406	0	0	0	0	341
Jamajka	51 635	40 941	42 958	40 600	41 775	28 660	11 654	31 863	18 371	40	30 850
Keňa	19	10	1	3	1	0	0	0	0	1	4
Madagaskar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Svatá Lucie	65 532	72 566	34 727	49 313	32 520	42 872	28 243	36 726	30 456	38 512	43 47
Svatý Vincent a Grenadiny	37 910	42 923	30 829	32 520	20 911	23 962	15 893	17 239	13 792	8 975	24 95
Surinam	39 029	34 234	28 720	6 548	0	19 387	35 258	45 119	58 788	65 812	33 90
Tanzanie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: Comext, Eurostat, 2009